

צג בקאר הולקה

ט וירושלמי ט ורבנן
י"ג וירושלמי ט ד'
ד רב האי וירושלמי
ספתיא ורבנן
ד"ב

הלכות קריאת שמע סימן נט

הפסק (וענין לקמן (כה) סימן (ס) (כ) ס"א): ה *אם טעה בקריאת 'יוצר' בענין שצריך לעמוד אחר (כו) תחתי, אם טעה (כז) מקדשה ואילך אין השני צריך להתחיל אלא ממקום (י) שפסק: הגה דהיגו שמתחיל מקדשה (י) ואילך, ואם טעה קדם קדשה צריך להתחיל (כט) בראש (הרי"ו והרא"ש פרק אין עומדין והגהות מיימוני פ"ג מהלכות תפלה וטור):

ס דין ברכות לקריאת שמע ואם צריכים פונה, ובו ה' סעיפים:

א *ברכה שנייה (א) 'אהבת עולם' (הגה ויש אומרים 'אהבה רבה' (ב) וכן נוהגין בכל אשכנז). ו'אנינה פותחת ב'ברוך' מפני שהיא סמוכה ל'ברכה יוצר אור'. ואם היא פוטרת ב'ברכה התורה, ענין לעיל סימן מז: ב 'קרא קריאת שמע בלא ברכה יצא ידי חובת קריאת שמע, (ג) 'חוזר וקורא (ב) אלא [ב] הברכות בלא קריאת שמע. *ונראה לי שטוב לתור ולקרות

שערי תשובה

קדשה זו, שיאמרו העביר ביסוד הנטת הפלאים ע"ש. ודוקא בצבור אבל ביחוד מבאר בסיון קלב שאומר בלחש, כ"כ בא"ר ע"ש, ולשם מבתי בשם ש"צ לענין קדשה וסדרא שבחיור אין קפידא אם אומר בקול רם ע"ש וה"ה פאן: (כ) ס"א עבה"ט. ועין בריי דמבאר בב"י שגם אחר יצור המאורות אין לענות אמן רק יסיים עם הש"ץ, וילא קיש נוהגין לענות אמן אחר יצור המאורות ולא אחר הבתור ע"ש. ובאמת שכן משמע מלשון הכ"י, אך מפשטות לשון הש"ץ משמע דדוקא אחר הבתור כיון שהוא סמוך לוי"ש הוי דמפסיק בין הברכה לזכר שפקדון עליו וצ"ע. ומבאר בב"י שאם סיים קדם הש"ץ ענה אמן, אלא שאין לו להסיר לימים קדם אלא יסיים בשונה וזו לא יענה אמן דהוי כעונה אחר בתורתיו. ועין לקמן סי' סא ד"מ שבאמן יכון לא מלך נאמן, ומ"מ בהשליפת הגי' תבות יסמן על מה ששמע מפי הש"ץ בשונה ה' אלהיכם אמת, אבל ביהודי יש לו לומר לא מלך נאמן כיון שבתור קורא לו כענה נר ע"ש. ובשליפה נהב שנואה בעיניו כענה הספרדים שלא יענה אמן, ויסיים עם הש"ץ כדי שלא להפסיק בין האהבה לקבלת על מלכות שמים, ולכן בין בשמירתו ובין בעריבת סיים 'אהבה' ושבו אחר הפסוק של קריאת שמע חוזר ומתחיל 'אהבה' ע"ש. ומ"מ אם סיים קדם הש"ץ יש לענות אמן ויכון לא מלך נאמן כמ"ש בס"י סא. ועין בפרח' שישוין כ"ל א סימן טו השע"ב דלא יענה אמן אע"פ דמסק

באר היטב

דוקא בקריאת שמע ובתפלה אבל בשאר ברכות כגון ברכת הנהנין ודומיהן לא בעי יו"ד, דאיכא בברכות: סופר מברך וכוז יוצא, מ"א: (ס) (כ) ס"א. דשם נתבאר דענין אחריו אמן: (י) שפסק. אבל לא מראש, דהוי ברכה לבטלה, מ"א: (י) ואילך. טעה מאופנים ואילך אין צריך לתור, אלא מלאל ברוך ואילך דמשום ואילך מתחלת ברכה. טעה באופנים מתחיל מאופנים ואילך, כיון שסיים קדוש סיים הברכה, עמ"א: (ב) הברכות. ואפלו לא קראו כלל יצא ידי חובת קריאת שמע, עין סימן נח סעיף ו. כתוב בספר הפניות: ד' זכירות הם וחס א' זכירת מן תורה כמה שנאמר וכוז את יום אשר עמד וגו', (ב) זכור את אשר עשה לך עמלק, ג' זכור את אשר עשה ה' למרעם וגו', ד' זכירת מערים. והד' זכירות אלו יכון. כשיאמר וכוז בחסד יכון במעמד הריסני שאו פחר כנו מפל עם וקרבנו לקבל תורתו, ולשקף הגדול יכון מעשה עמלק, כי אין השם קלא עד שיקחה שם עמלק, להודות לך וכן שהפה והלשון נכראו כדי להודות והללה שמו ולא לדבר לשון כעז, וכוז להפסיק מפני דאך וקבדו כמ"ש בטור סי' טו, כיון שעוסק בשכחו של מקום אין לו להפסיק קצת פסוקי דמורה ויניחם בין מומזר למומזר, וכדעברך אם הניחם בין ב"ש לפר"ו לא (א) הברכות. עבה"ט. והנהגין עפ"י האר"י ו'ל אוקרים אהבת עולם כמ"ש מהספר, וד"ל שפ"ס והכפופים י"ל אהבה רבה, ודברים של טעם הם לכביני מדע כר

באר הלקה

דאפלו ביחודי לא חשיבין להפסק בזה, אבל יותר נכון לאמר: מדקתם הבית יוסף בשלחן ערוך להורות דדעתו שלא כקדמיה, רק דרבני רבני יונה כפשוטן דאפלו סיים "הביתור" קדם הש"ץ לא יענה אמן על הש"ץ משום הפסק, וכתרין הראשון של הבית יוסף ע"י"ש, וזה אין שדך רק בברכת "הביתור", אבל אחר 'יוצר המאורות' יש לענות אמן אם בדיעבד סיים קדם הש"ץ, אבל להתחלה צריך לסיים בשונה עם הש"ץ כדי שלא יצטרך לענות אמן, וכן סובר בבית יוסף, עין שם [נלא] דעת הרמ"א פה בהגה"ה, וזה שקתב רמ"א: ועין וכו', הינו ונוהגין הכל בדעת הרמ"א שם אף ברכת "אהבה רבה" קדם הש"ץ ולענות אחריו אמן, וכמו שקתב בדרבי"משה, וכן משמע בבאר' קדמיה' כפירוש השני הנה שכתבנו, שקתב בענין קטן יב ששם פסק דעת הרמ"א וקדמיה' וכו', משמע דעת הבית יוסף בשלחן ערוך לחלק גם על הרמ"ה. ולפי ענין דעתו, בבית יוסף אין שום ראיה שיקבר בעצמו כקדמיה', רק שמיכא ראיה מקנה לרבניו, וסבר הבית יוסף דיותר טוב שסיים בשונה לצאת ידי הכל, וכוז יוסר תמיהת השערי תשובה להעמין: * אם טעה וכו', ממקום שפסק. אפלו אם לא יצא זה השני עדין במחצית הראשונה של הברכה, ואם כן יצטרך אחר כך לתור ולקרב בעצמו תחלת הברכה וחתומה, אף על פ"כ מטר, כיון שבנה מוציא רבים ידי חובתו, דגמת הדין המבאר לקמן בסיון ככו סעיף ב דמירי בכל גוהי, עין שם. ונראה דזה דוקא בומן שהמנהג להוציא בברכות, אבל כהיום אסור לו להתחיל מאמצע הברכה אם עדין לא אמר בעצמו: * ונראה לי שטוב וכו'. עין בפרי מגדים שקתב, שכנת השלחן ערוך בזה משום שחושש דעת רב היא שפוסק דלא יצא בתחלה בלא ברכות. והוא ללא, דהלא אפלו

משנה ברורה

בברכת "יוצר אור" גם הוא מודה לדינא להרמ"א בזה, דאם סיים קדם השליח צבור יש לענות אמן אחריו, ועין בבאר הלקה: (כה) סימן ס"א. בסעיף ג בהג"ה, דשם נתבאר דגם בברכת "הביתור" המנהג לסיים קדם השליח צבור ולענות אמן אחר השליח צבור, וכמו שקתב בדרבי"משה בסיומן זה, והשע"ם: דברכות קריאת שמע אינן דומות לשאר ברכות המצות, שהרי אין מקרינן "אשר קדשנו במצותיו וצונו לקרות שמע", אלא ברכות בפני עצמן הן וחתנו לברך אותם קדם קריאת שמע²⁰, לכן אין חשש במה שפסקים בינם לקריאת שמע. ועין באחרונים שהעמיקו כלם את דברי הרמ"א לדינא, דאם סיים ברכת "הביתור" קדם השליח צבור יש לענות אמן אחר השליח צבור²¹, אף לכתחלה (י) יותר טוב שסיים בשונה עם השליח צבור ולא יצטרך לענות אמן אחריו²². ועין בדרך החיים שקתב דאין לענות אמן אחר ברכה אחרת בין "אהבה רבה" ל"שמע"²³: ה (כו) תחתי. דהינו ב"האופנים" או ב"לאל ברוך נעמות": (כז) מקדשה ואילך. דהינו ב"האופנים" או ב"לאל ברוך נעמות": (כח) ואילך. אם ב"אופנים" טעה צריך להתחיל מ"האופנים", ואם ב"לאל ברוך נעמות" צריך לתור לתחלת "לאל ברוך נעמות", ואף דקומא לן לקמן בסיון ככו דהשני צריך להתחיל מתחלת הברכה שטעה הראשון, (י) שאני הכא, דמפיון שיענו "קדוש קדוש", משום ואילך מתחלת ברכה דמ"א²⁴: (כט) בראש. שאין חולקין ברכה אחת לשמים. (צ) וזה דוקא בומן שהיו נוהגין להוציא בברכת קריאת שמע, אבל כהיום שהמנהג שקל אחר מברך לעצמו ואין שום אחר יוצא בברכת שליח צבור, אם נשתתק השליח צבור בברכת "יוצר אור" וכהאי גוונא בכל הברכות [לכד מתפלגה], אסור השני העומד תחתי לתור ולהתחיל ממקום שכבר אמר מתחלה בעצמו:

א (א) 'אהבת עולם'. פרוש, תחלת הברכה מתחלת 'אהבת עולם', (ב) אבל כל נסח הברכה וחתומה היא כמו שאנו אומרים בברכת "אהבה רבה", אף לדעה זו: (ב) וכן נוהגין. הינו בבקה, אבל בערך נוהגין לומר "אהבת עולם". והשע"ם שנהגו לומר בכך "אהבה רבה", משום דכתיב "תדשים לבקרים רבה אמנותך". וכל זה לכתחלה, (ג) אבל בדיעבד אף אם אמר כל הנסח של "אהבת עולם" בכך, יצא ידי חובתו²⁵: ב (ג) וחוזר וקורא

שער הציון

(י) אלהי רבה ושערי תשובה: (י) לבוש ומגן אברהם: (יג) חיי אדם: (ד) ב"ח ופרישה: (ז) פשוט:

הלכות קריאת שמע סימן ס

קריאת שמע (ד) עם הברכות: ג הסדר הברכות אינו מעכב, *שאם הקדים (ה) שניה לראשונה (ו) יצא ידי חובת ברכות: ד (ז) *יש אומרים שאין מצות צריכות בננה *יש אומרים (ח) שצריכות בננה (ט) *לצאת בעשיית

ה הירושלמי ד
ו תוספות ורבוני זקנה
ז בעל הלכות גדולות
זתראיש פסק ג דראש השנה

באר היטב

מברך ברכות ק"ש ומצא עצמו בהגדול ונתספק לו אי קאי בשם קדשף הגדול בשנה שבאהבת עולם או בהגבור והנורא קדוש הוא שבברכת יוצר אור, חוזר לברכה ראשונה, פרי"הארץ חלק א"ח סימן ג, אכל בתשובת גנתי ונדים חלק א"ח כלל א סימן יא פסק שאינו חוזר לברכה ראשונה דספק

יזכר מעשה מרים, וזכירת מצרים וכן בפרשת ציצית בפסוק אני ה' אלהיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים, עכ"ל. וכתב המ"א שצריך ג"כ לכוון יזכור את אשר תקצפת את ה' אלהיך וגו' ויכוון זה במקורו 'באהבה' לאפוקי באותו פעם שלא היה באהבה ע"ש. וקדם ק"ש וכוון לקדם מ"ע של ק"ש. מי שהנהיג

באור הלכה

לדעת רב האי הסדר אינו מעכב כלל, ומכיון שחזרו אחר קריאת שמע הברכות יצא ידי חובת קריאת שמע כתקנה, עין בבית יוסף נדחק לומר דזה דוקא אם היה אז בדעתו ספק לכוון הברכות, וזה אורי בלא היה בדעתו; ועוד, הלא הבית יוסף סובר דאפילו לדעת רב האי ביחוד יוצא, והשלחן ערוך אינו מסלק בדבריו. והאמת כמו שהעסקתי בקנים בשם הגר"א. ולפי זה אפילו אם קרא קריאת שמע בתוך ג' שעות והברכות הוא מברך אחר ג' שעות, אפילו הכי צריך לקרות עוד הפעם קריאת שמע, כמו שהביא הגר"א דבר זה מן הירושלמי, עין שם, ולא מהפרי"המגדים באש"ל-אבהם בעיניו-קטן א: * שאם הקדים וכו'. עין במשנה ברוכה בעיניו-קטן ו כמה שכתבנו ואם ברך וכו'; ולא מפני לדעת השלחן ערוך שפסק בעיניו ב הברכות אין מעכבות לקריאת שמע, ולא כ"כ האי, כדאי אין מעכבות זו את זו גס"ס, כמו שכתב בבית יוסף; ואפילו לדעת רב האי שסובר דברכות מעכבות זו את זו, הנה דוקא בצבור ולא ביחוד, כמו שכתב בבית יוסף. ואף שהב"ח והפרישה פליגי על הבית יוסף בדעת הטור ודברים רב האי ודברים ישנה ויחיד לצבור, אכל כבר הסכים הנרי"ח-משה הארי' ודברים חמדות ותשו' והגר"א פרוש הבית יוסף. ועין במשפחות-חכם בעיניו-קטן א: * יש אומרים שאין מצות צריכות בננה. בין אם הוא עושה בעצמו ואין מתפלל לצאת בה ידי חובה וכו' אם שמע מאחר, כגון מגלה ושופר, ולא התפלל בהשמיעה לצאת בה ידי חובת המצוה (כ"י ר"ג ור"ט). והוא הדין בכל מצות התלויות באמירה כגון קריאת שמע ובכרת-המזון, ויש אומרים דברך שאין בו אלא אמירה לכלי עלמא צריכה בננה, בית יוסף סימן תפס. ותני מלי שמתפלל לקבלה זו שהוא עושה רק שאין מתפלל לצאת בה ידי חובתה, כגון בענין מקצועות שחוקע לשר או להתפלל וכדומה בשאר מצוות, אכל אם הוא מתעסק בעלמא ומפילא עלה המצוה בידו, כגון שנוטף בשופר ועלה תקיעה בידו וכהאי גוונא בשאר המצוות, לכלי עלמא לא יצא, ומכיון במלחמות בראש השנה ושיטה מקובצת ברכות י"ג עמוד א, וכתאי גונא בוכח סתמילדי רבנו יונה כמה שכתב בענין קורא להגיה, עין שם. ודע עוד, ודוקא אם הוא יודע שהוא חייב ענין במצוה זו שהוא עושה, אכל אם הוא סבור שהוא פטור מננה, כגון שנטל לולב ביום א' לפנות יוקסבר שהוא עובד סתות או שגקסבר שהולך זה לסול הוא, לכלי עלמא לא יצא, ודאי; ודאי; משה שכתוב בסימן תעה ס"ד ז, דאם הכי סבור שהוא חל לא שאין זו מצוה לא יצא; ודי חובתו, והרי בימדי דאכילה שאין מתפלל כמתפלל דמי, כמו שכתב המגן אברהם שם, ואף-על-פי-כן לא יצא. ואין לומר דאף-על-פי-כן יש לחזות, ודעם הוא לפי סאי דפסקין בעלמא מצות צריכות בננה, ורק בענין אכילה מחמת התנאה שנתנה לא נזכר לכלש עשייתו כאלו לא עשה וחקשב הדבר כאלו מתפלל, ועלין אפרין דאם לא ידע שהיה פסח לא נזכר לומר עליו גאל התפלל, מה שאין כן אם נאמר שדעתו אין צריכות בננה כשום פעם גם בכתיא גונא יצא, וזה אינו, דהלא כר"י בראש השנה מביא דאיה לרין זה, דאי לאו הכי למה לה לאבוקי דשמואל למנטק כפאוהו פרכיים, לאשקעין יותר רבוקא דאפילו בחד מהני גוני יצא, ואס"ן עדין תקשי לפי מה דאמר רבא שם זאת אמרת וכו' דקסבר מצות אין צריכות בננה, אלא ודאי דאפילו אין צריכות בננה, בכתיא גונא לא יצא. וצריך עיון גדול על הרב בעל הלבוש שם דמסיק שם טעם לרין זה דמצות צריכות בננה, כהמתפלל בפרוש שלא לצאת, לכלי עלמא לא יצא; ודאי; בית יוסף בסימן תפס: * ויש אומרים שצריכות בננה. פרוש, מן התורה, כן

משנה ברוכה

וכו'. ורצה לומר, (ג) אף-על-גב דאינן מעכבות לקריאת שמע ויוצא ידי חובת קריאת שמע אף אם לא ברך כלל, מכל מקום ידי חובת ברכות לא יצא, ויכול לברך בלא קריאת שמע, כי לא נתקנו דוקא על קריאת שמע, שאין מברך 'אשר קדשו' במצותיו וכו' (ד) עם הברכות. (ד) כדי לעמוד בתפלה מתוך דברי-תורה, (ה) וקריאת שמע זו וחסכת קורא בתורה; ג (ה) שניה לראשונה. והוא הדין (ו) אם אמר ברכת 'אמת ויציב' קדם קריאת שמע, או שאילו הברכות אמר אחר קריאת שמע, (ו) או אפילו אחר התפלה: (ז) יצא. בדיעבד. ואם ברך ברכה אחת ושניה לא ברך כלל, יוצא מיהא ידי חובתו בהיהא שברך. ועין בבאור הלכה: ד (ז) יש אומרים. דע דלפי המתבאר מן הפוסקים, שני כונות יש למצוה: אחת, כונת הלב למצוה עצמה, ושנית, כונת לצאת בה, דהיינו שיכוון לקדם בזה כאשר צוה ה', כמו שכתב הב"ח בסימן ח. וכונת המצוה שנוכר בזה הסעיף אין תלוי כלל בכונת הלב למצוה עצמה, שיכוון בלבד למה שהוא מוציא מפיו ואל יתרהר בלבד לדרך אחר, כגון בקריאת שמע ותפלה ובכרת-המזון וקדוש וכדומה, דזה לכלי עלמא לכתחלה מצוה שיכוון בלבד, ובדיעבד אם לא כן יצא, לכד מפסוק ראשון של קריאת שמע ובכרת אבות של תפלה, כמו שבבאר לקמן; רק שמתקיים בענין אם חייב לכוון קדם שמתחיל המצוה לצאת בעשיית אותה המצוה. ולמצוה מן הסבחר פלי עלמא מודים דצריך בננה, כדאייתא בגדרים: ובי איליעור כן צדוק אומר: עשה דברים לשם פועלם, וגומר 'ויהי ויאתם אתי מצות אנשים מלמד', וכמו שכתב הגר"א על זה דאייתא בסימן ח, עין שם; (ח) שצריכות בננה. ואם לא כן לצאת ידי חובתו בעשיית המצוה לא יצא מן התורה, וצריך לחזר ולעשותה. ואפילו אם ספק לו אם כן, אם הוא מצוה דאורייתא, ספקא להמרא, כן כתב הפרי"המגדים בסימן תקפ"ט, עין שם. ונראה לי דלא יצא אף על המצוה, דכלאו הכי' יש כמה דעות בענין הברכה אפילו אם ודאי לא כן בראשונה: (ט) לצאת. לפיכך התוקע להתפלל, או המברך ברכת-המזון עם קטנים לחנכם במצות והוא היה גס"ס חייב בכרת-המזון, ושכח אף להתפלל לצאת בה גס"ס צבור עצמו, וכן כהאי גונא בכל המצוות שצשאם לשום איזה ענין, לא יצא ידי חובתו. ועין בט"ז בסימן תפט שמוכח מדבריו דהמברך עם קטנים הנ"ל לא יצא אפילו למאן דאמר מצות אין צריכות בננה, דהוי כמתפלל בפרוש שלא לצאת. (ט) ואם פנתה בעשיית המצוה לשום איזה ענין וגם לצאת בה

שער הצינון

כמה חובשים להתרא מסתחים סוד קוד ע"ב ויה אף-על-גב, וכן משמע פשוט דמזניא בראש-השנה כח ע"ב בפטרא אכל וכוון תרעה כחייב וכו', משמע דפלגמיהו בראורייתא, וכן כתב הלבוש ושאר אחרונים, ולא מהפרי"המגדים שמתספק בזה. ודע דכל זה הוא בשאר המצוות, אכל מצוה תהליי באכילה, כגון צוה מצוה בפסח והוא הדין אכילת בית ספכה בלילה ראשונה, דעת השלחן ערוך לקמן בסימן תעה ס"ג ע"ב. ועין בב"ח ובפרי"המגדים בסימן ח ובסימן תרכה דמשמע מדבריהם דמצות ציצית וקבה הפנהה קדם לעמבא כמו בשאר המצוות¹¹, ולפי זה אם קראוהו לתורה ולקוח סליתו או סלית הקהל לעלות לבימה, שאז זמנו בהול ומסתמא אינו מכוון אז בלבישתו לקדם המצוה-עשה של ציצית, ומיילא עובר בזה על המצוה-עשה¹², אם לא כשמתפלל לשם מצוה ואז יוכל לברך גס"ס; והעולם אינם נזהרין בזה, ואולי שעמם דיכין שאין רוצה ללבש את את השלית, ואינו לובשו אלא לפני כבוד התורה לישנה קלה, אין לו לבישה המתחבט בעצמיה, ודומא עמי ששובש להראות לקונה מהנה שפטרט או בעצמיה היתרעוה, לעשות מה שכתב השערי אפרים, הבאתי אף לכוון לבישתו יסעיף ג בבאור הלכה¹³, עין שם: * לצאת. עין במשנה ברוכה בעיניו-קטן ו כמה שכתבנו דהמברך עם הקטנים לא יצא ידי חובתו. ואף-על-פי-כן נראה לי דאם לא אכל כדי שביעה, דאז חייב ברכת-המזון שלו הוא מדרבנן, אפשר דיש לסמוך בדיעבד על דעת הנרי"ח, שקמה מהאחרונים הסכימו לכוון דהמצוה ודקמן אין צריך בננה לצאת ואין צריך לחזר ולברך. ואף דה"ט"ס כתב דזה הוי כמתפלל שלא לצאת, והביא לזה ראיה מברכי הרא"ש, משה, דהרא"ש ותר"ף שלשיתמה דסבירא להו בעלמא מצות צריכות בננה, כמו שכתב הרא"ש בראש-השנה, אכל למאן דסבירא לה מצות אין צריכות בננה, אימא הכי עמי דנצא כמו תוקע להתלמד, ובלאו הכי ואתו צריך עיון גדול כמו שהקשו עליו היר"פארים והאל"ה דבה, עין שם. ולכתחלה, מי שיש עליו חייב ברכת-המזון ורוצה לברך עם קטנים לחנכם, יתנהג כבאת משהימים, או שיכוון לצאת בזה גס"ס צבור עצמו ויוצא בזה, כמו שכתבנו במשנה ברוכה בשם האליה רבה, או שיכוון בפרוש שלא

(ג) הגר"א ופרי"המגדים: (ד) הגר"א בשם הירושלמי: (ה) לבוש: (ו) פרישה ופרי"המגדים: (ז) כגון אברהם בסימן נט סעיף-קטן א וברכות י"ב ע"א: (ח) אליה רבה בסימן תפס: (ט) הגר"א ופרי"המגדים: (ז) הגר"א בשם הירושלמי: (ה) לבוש: (ו) פרישה ופרי"המגדים: (ז) כגון אברהם בסימן נט סעיף-קטן א וברכות י"ב ע"א: (ח) אליה רבה בסימן תפס:

הלכות קריאת שמע סימן ס

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק ג]

כי לא נהקנו דוקא על קריאת שמע, שאין מברך "אשר קדשנו במצותיו וצננו"³.

וכן לענין זמן ברכות קריאת שמע, כתב לעיל (סי' נח ס"ק כה) שהטעם שזמנן הוא עד סוף השעה הרביעית כמו תפילה ולא בזמן קריאת שמע שזמנה עד סוף השעה השלישית, משום שאף שתקנו לומר את הברכות קודם קריאת שמע, מ"מ אינן ברכות על מצות קריאת שמע, שהרי לא מברכים 'אשר קדשנו במצותיו וצננו'. ומטעם זה גם כתב לעיל (סי' נט ס"ק כה) שהמנהג לסיים ברכת 'אהבה רבה' קודם השי"ץ ולענות אמן, ואינו נחשב להפסק בין הברכה לקריאת שמע [אלא שסיים שם שעדיף שיסיים בשווה עם השי"ץ ולא יצטרך לענות אמן].

אמנם, בביה"ל לקמן (סי' רלט ס"א ד"ה ואין מברכין) הביא את דעת הר"ש בן הרשב"ץ, שהברכות בקריאת שמע בשחרית וערבית נחשבות כאילו מברך 'אשר קדשנו במצותיו וצננו' לקרות שמע.

[משנ"ב ס"ק ד]

כדי לעמוד בתפלה מתוך הבריתות, וקריאת שמע זו נהפכת לקורא בתורה⁴.

אמנם, לקמן (סי' סו ס"ק נג) כתב שהטעם שיש לחזור ולקרא קריאת שמע הוא כיון שקריאת שמע בלי ברכותיה אינה כתיקונה [וכמו שכתב בביה"ל ד"ה ונראה, בשם הפמ"ג]. והוסיף, שגם באופן שאומר את הברכות אחרי התפילה, יחזור ויאמר גם קריאת שמע. וכשהציבור קורא קריאת שמע זו לאחר זמנה, האם צריך לחזור ולכפול את ה' אלקיכם אמת' כדי להשלים לרמי"ח תיבות, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"י סי' יא) שאף שאין מקיימים בזה מצות קריאת שמע מ"מ צריך לחזור ולכפול, כיון שמקבלים בקריאת שמע זו יחד ה' ועול מלכות שמים, וקבלת עול מלכות שמים מתייחסת לכל רמי"ח אברי האדם. וראה מה שכתב המשנ"ב לקמן סי' סא ס"ק יד.

וכשקורא קריאת שמע לאחר שלש שעות שהוא רק כקורא בתורה, כתב לקמן (סי' סו ס"ק יב) שאפשר שצריך להפסיק בפסוק שמע ישראל ובשכמל"ו לענות קדיש קדושה וברכו.

ולענין עניית אמן על ברכות ששומע באמצע קריאת שמע כשקוראה לאחר זמנה, כתב בשו"ת שבט הלוי (שם סי' טז) שמוותר לענות אמן אפילו באמצע פרק.

מי שקרא קריאת שמע ביחידות ואם יקרא קריאת שמע פעם נוספת יפסיד תפילה בציבור, דעת הגר"ש אויערבך (שיח הלכה סי' נב ס"ק ד) שמוותר לדלג, כיון שעדיפה מעלת תפילה בציבור [שהרי קרא כבר קריאת שמע, וכל הטעם שקורא שנית הוא כדי לעמוד לתפילה מתוך דברי תורה]. וכן כתב בשו"ת אור לציון (ח"ב פ"ז תשובה כה). מאידך, דעת הגר"ח קניבסקי (דעת נוטה עמ' יב) שגם באופן זה לא ידלג על קריאת שמע. וראה מה שכתבנו לקמן סי' עא ס"ק ד.

[משנ"ב ס"ק ו]

יצא מיהא ידו חובתו ביהא שבקו⁵.

5) ולכן אם עומד לפני סוף זמן תפילה, ואינו יכול לומר את שתי הברכות שלפני קריאת שמע לפני סוף זמנו, מבואר בפמ"ג (משנ"ב ס"ק א) שיאמר רק אחת.

[משנ"ב ס"ק ז]

לכנן קדם שמתחיל המצוה לצאת בעשיית אותה המצוה⁶.

6) כשלא כיוון וזכר לאחר שעשה המצוה ומכוון בתוך כדי דיבור לסיום המצוה, הסתפק הגר"ש אויערבך (הליכות שלמה תפלה פ"ז דבר הלכה אות כג) אם מועיל, ובמשנ"ב ביצחק יקרא (סי' יא ס"ק ו) כתב בשמו שמועיל בדיעבד.

וכשכיוון רק בתחילת המצוה, כתב בשעה"צ לקמן (סי' תרצ ס"ק לט) לענין קריאת המגילה שאם כיוון בתחילתה לצאת בקריאה זו, אף אם נמנם אחר כך יצא ידי חובה.

[משנ"ב שם]

וקמו שכתב הגר"א על קא דאיתא בסימן ח, עין שם⁷.

7) כוונתו על מה שכתב השו"ע לעיל שם (סי"ח) שבשעת לבישת הציצית כיוון שציוונו הקב"ה להתעטף בציצית כדי שזכור לעשות את כל מצוותיו, וציון בהגדה הגר"א 'עשה דברים לשם פועלם' - כלומר שכולם מודים שלכתחילה צריך כוונה במצוה.

[משנ"ב ס"ק ח]

שצריכות בנה⁸.

8) וכוונה זו, כתב הערוך השלחן (סי"ח) שאין צריך לאומרה בפה, אלא העיקר שיכוון בליבו.

[ביה"ל ד"ה יש אומרים שאין]

פעל הלבוש שם דמסיק שם טעם לדין זה דמצות צריכות בנה⁹, וקמקפון בפירוש שלא לצאת, לכלי עלמא לא יצאו¹⁰.

9) אמנם, לקמן (סי' תעה ס"ד ד"ה אבל) כתב שרבינו ירוחם כתב בשם התוספות שלדעה שמצוות אין צריכות כוונה יצא ידי חובה גם אם סבר שאוכל חמץ ולא מצה, וכדעת הלבוש שהביא כאן. אלא שלדינא כתב הביה"ל שאין להקל בזה אפילו לדעת הסוברים שמצוות אין צריכות כוונה.

10) אמנם, לענין מצוות התלויות באכילה כאכילת מצה, כתב במשנ"ב לקמן (סי' תעה ס"ק לו) שאף שדעת השו"ע (שם ס"ד) שאם אכל מצה ללא כוונה יצא ידי חובה, אך אם אומר בפירוש שמכוון שלא לצאת 'אפשר' שגרע ולא יצא, ולא הכריע בזה, וכן בשעה"צ שם (סי"ק לו) כתב שהפמ"ג (שם א"א ס"ק יד) נשאר בזה בצ"ע.

[ביה"ל ד"ה יש אומרים שצריכות]

עין ב"ח ובקריית גדים בסימן ח וקס"מ תרכה דמשמע מהקריהם דמצות ציצית וספק הסנהגה בהם לעמוקא כמו בשאר המצוות¹¹.

11) ובביאור דבריו כתב הגר"ש אויערבך (שו"ת מנחת שלמה ח"ב סי' ד אות יא), שנראה שהביא את דברי הבי"ח לרווחא דמילתא שלא נטעה לדמות את מצות ציצית למצות מעקה ומוזה, שבאלו הכוונה היא רק בשעה שקובעים את המעקה ואת המוזה ולא לאחר מכן, ונטעה לומר שכמו כן במצות ציצית הכוונה היא רק בשעת תליית הציצית בבגד, לכך משמענו שצריך מצות ציצית היא בשעת הלבישה.

[ביה"ל שם]

ממילא עובר בזה על המצות עשה¹².

12) מטעם זה, כתב הגר"ש אויערבך (שו"ת מנחת שלמה ח"א סי' צא אות כה ס"ק ג) שיש לדרן אם מותר לאונן ללבוש תלית קטן, שהרי אם יתכוון למצוה יש בכך פגיעה בכבוד המת, ואם לא יתכוון למצוה הרי הוא כלובש בגד ארבע כנפות בלא ציצית, ורק לדעת המרדכי (שהובא במשנ"ב לעיל סי' יג ס"ק ט) שכתב

המשך במילואים עמוד 15

הלכות קריאת שמע סימן ס סא

צד באר הגולה

ח רמב"ם פרק ב
מהלכות (תפלה)
[קריאת שמע] וכו' וכו'
סאיר שם סדר י'

אומה מצוה, (ב) [ג] (י) * וכן הלכה: ה' הקורא את 'שמע' ולא (יא) כן לבו בפסוק ראשון שהוא 'שמע ישראל' לא יצא ידי חובתו. והשאר אם לא כן לבו, אפילו הנה קורא בתורה (יב) או מגיה הפירושים האלו בעונת קריאת שמע, יצא, והוא שכן לבו בפסוק (ג) ראשון:

סא דין כמה צריך לדקדק ולכונן בקריאת שמע, וכו' כ"ו סעיפים:

א 'איגרא קריאת (א) שמע (ב) [ג] (ב) בכונה (ג) באימה ביראה (ד) ברתת וזיע: ב 'באשר אנכי מצוך היום' הינו לומר, בכל יום יהיו בעיניך בחדשים, ולא כמי שסבר שמע אותו הרבה פעמים שאינו

א טור ורב פסקא
ב ויקרא רבה פסקא
בחדש השלישי

באר היטב

בכוח להקל, ומהיות טוב יחזיר לראש ברכה שניה ע"ש, וכ"ס היראהרן ע"ש וע"ל סימן סז: (ב) וכן הלכה. ודוקא במצוה דאורייתא אבל מצוה דרבנן א"צ פננה, רב"ז מ"א: (ג) ראשון. אע"ג דבסעיף ד פסק דמצות קצי פננה הינו שכן לצאת, אבל כנות הלב שישים על לבו מה שהוא אומר א"צ אלא בפסוק ראשון, עמ"א ועין סימן סג ס"ד, ועין כ"מ: (ה) בכונה. הוספות בספ"ק כתבו דכירושלמי אמרו דאדם ג' פרשיות שתקנו בק"ש לפי שבהן עשרת הדברות, ע"כ צריך האדם לכוון בהם באמירת ק"ש אם עבר על אחת מהם: בה' אלהינו וקבל דבור אנכי ה' אלהיך, ה' אחד דבור לא יהיה לך, ובפסוק ואתם וקבל דבור לא תשא, ובפסוק ואתם וקבל דבור לא

שערי תשובה

[ג] וכן הלכה. עב"ט. וכ"ס הפ"ח סימן תפט ועין בבב"ר י"ח פ"ט: [ה] בכונה. עב"ט. ומח"ב קתב שבחור חדש מפליג בענין מי שאינו מכוון, דפרשה ראשונה מ"ב פחות כו' ע"ש, ואת צנועים חקקה:

באור הלכה

לצאת ויברך אחריו עב"ט: * וכן הלכה. עין במשנה ברורה כמה שכתבנו: וכן מבאר הגר"א וכו', עין שם בסעיף ד בשלחן ערוך בבאר הגר"א שידחק את עצמו להעמיד דרין דשלחן ערוך אלא דקאן דאמר מצות אין צריכות פננה, ובאמת השלחן ערוך בעצמו פסק בסימן ס' ודצריכות פננה, יותר טוב הנה לה לתרץ משום דפסיה דרבנן כמו שמתרין האלה נכה: אלא ודאי דצריכות פננה לה שאין לחלק פנה. ולענין אם צריך לחזור ולברך ששעשה מעו ראשון אפלו מצוה דאורייתא שלא בכונה, כתבנו בשם המגן אברהם דאין לחזור ולברך, ומצאנו שכן כתב גם"כ הש"י נכנסת הגדולה בסימן תפט ע"ש. ועין בפרימגרים בפתיחה דפסקא לה אם הוא דפוסק השלחן ערוך להלכה ודצריכות פננה הוא מטעם ודאי או משום דפסקא דאורייתא להקרא, ונפקא מינה לענין דרבנן, ובחבורו בסימן תפט ובסימן תפט כתב נפקא מינה גם"כ לענין ברכה והוא סותר למה שקתב בפתיחה ע"ש. ולא ראשון הוא פנה, כי גם העלת שבת קתב דע"ש השלחן ערוך הוא חממת פסק, כמו שמוכח בשמו באלה דבה בסימן ר"ג, ולכן הקשה לו בכמה מקומות, עין שם באלה דבה. ומשמע מדברי פרימגרים בסימן תפט בסעיף קטן ח שרצה לצדד גם דעת המגן אברהם לזה, שלכן סבירא לה להמגן אברהם שלא יחזור ויברך מטעם פסק: אבל כד ענין היטב במגן אברהם, אין שום ראה לזה, שפננו: לענין ברכה צריך לחש לדעת כל הני רבנות שלא לברך עוד. גם באלה דבה בסימן ר"ג דחה לדברי העלת שבת וסבירא לה דלא מספקא לה להשלחן ערוך קלל. גם בבאר הגר"א בסימן זה סעיף ד, דבדבר הפתחיל וכן הלכה, מוכח בהקדא דסבירא לה בהלכה דבה. ודע דמה שכתבנו במשנה ברורה "היבא שמוכח וכו'", גזון בקריאת שמע על"י: סדר התפלה ובשאר מצוות על"י: הבירכות"א או על"י: התקנה להמצוה, גזון מה שאמרו בירושלמי פסחים פרק י' הלכה ג גפי מצוה, דכין שפנו ודין שלא כנו מבינן שהם חזקה דכון, ובירושלמי דראשהשנה גפי הנה עובר אחורי בית הכנסת ושמע קול שופר או קול מגלה וכו', נהא דתימא בשע"כ אבל בעמד חזקה כון, ופרושו, ודוקא אם עומד אחורי בית הכנסת סתמא לאו למצוה קאי, אבל בעומד בתוך בית הכנסת ושומע קול שופר מסתמא עומד לשם פננה, וכמו שקתב בספר ישועות יעקב בסימן זה, וכל הקאי ונא נובל למצא בכל הפנות. ודע עוד, דאף לפי דברי חמ"א א"ס, בקריאת שמע של ליל שבת לפי מנהגו שאנו לורין אותה בבית הכנסת בכריתותיה קדם וסומכין על מה שיקרא אותה עוד הפעם בזמנה, או אף אם ארע שיקרא אותה בבית הכנסת בזמנה אף שלא כן לצאת, נראה דצריך לחזור ולקרותה מדינא, ודקא לא מוכח מדקראה בסדר התפלה שכדי לצאת קראה, דהרי קוראה תמיד בסדר התפלה אף שלא בזמנה כדיל מספך גאלה התפלה:

משנה ברורה

ידי המצוה, יצא: (י) וכן הלכה. פתב המגן אברהם בשם הרב"ז, דנה ודוקא במצוה דאורייתא, אבל במצוה דרבנן אין צריך פננה¹⁴, ולפי זה, כל הכרכות שהם גם"כ דרבנן, לכו מברכת המזון¹⁵, אם לא כן בהם לצאת יצא בדיעבד. אף במקום מקומות שלשחן ערוך משמע שהוא חולק על זה¹⁶, וכן מבאר הגר"א בסימן תפט משמע גם"כ שאין לחלק בין מצוה דאורייתא למצוה דרבנן¹⁷. ודע, דכתב המגן אברהם לקמן בסימן תפט סעיף קטן ת, דאף דהשלחן ערוך פסק להלכה דמצות צריכות פננה, ואם"כ היבא שלא כן בפעם ראשונה צריך לחזור ולעשות המצוה¹⁸, אף על פ"כ לא יברך עוד עליה, שלענין ברכה צריך לחש לדעת היש"אומרים שאין צריך פננה, ועין בבאר הלכה. ודע עוד, דכתב חמ"א א"ס בכלל סת, דמה דמצרכינן לה לחזור ולעשות המצוה הינו במקום שיש לתלות ששעשה הראשונה לא היתה לשם מצוה, גזון בתקיעה שהיתה להתלמד או בקריאת שמע שהיתה דרך למווד וכו' וכו', אבל אם קורא קריאת שמע כדרך שאנו קורין בסדר תפלה¹⁹, וכן שאכל מצוה או תקע ונטל לולב, אף על פ"י שלא כן לצאת יצא, שיהי משום זה עושה כדי לצאת אף על פ"י שאינו מכוון²⁰, עד כאן לשונו. ורוצה לומר: היבא שמוכח לפי הענין ששעשהו הוא כדי לצאת, אף על פ"י שלא כן בפרוש יצא, אבל בסתמא בודאי לא יצא, כדאימא בתוספות סכה [דף ל"ט ע"א ד"ה עובר ע"ש]. וכל זה לענין בדיעבד, אבל לכמתלה ודאי צריך לזהר לכוון קדם כל מצוה לצאת ידי חובת המצוה, וכן העתיקו כל האחרונים בספריהם, עין בחמ"א א"ס בכלל כא וברך התיים הלכות קריאת שמע ובמשע"ר: ה' (יא) כן לבו. פננה זו האמורה כאן אינו הפננה האמורה בסעיף ד, דשם הוא הפננה לצאת ידי חובת מצוה, זה בענין לכל הפרשיות (כמו שכתב הריטב"א בראש השנה ושיטה מקובצת בכרכות), מה שאין כן פננה זו הוא להתכוון ולשום על לבו מה שהוא אומר, ולכך הוא לעמובא רק בפסוק ראשון²¹, שיש בו עקר קבלת על מלכות שמים ואחזרתו יתברך. (ט) ויש אומרים שאפלו פננה לצאת הוא לעמובא רק בפסוק ראשון: (יב) או מגיה: (י) והוא שקורא בהלכתה:

א (א) שמע. הינו (ב) כל קריאת שמע, דמה שנתבאר בסוף סימן הקודם הוא רק לענין בדיעבד: (ב) בכונה. אליהו וכו' הביא בשם הגל"ב, והוא בירושלמי סוף פרק קמא דברכות, דבקריאת שמע מרנו עשרת הדברות: ב"ה' אלהינו" מרפו "אנכי ה' אלהיך"; "ה' אחד", דבור "לא יהיה לך"; ובפסוק "ואהבת" מרפו דבור "לא תשא", דמאן דרחם למלכא לא משמע בשמה לשקרא; ובפסוק "ויבתחתם", דבור "לא תחמד", דכתיב "ביתך" ולא בית חכרך; ובפסוק "ואספת דגנך", דבור "לא תגנב", ד"דגנך", ולא תאסף דגן חכרך; ובפסוק "ואבתתם מהרה", דבור "לא תרצח", דמאן דקטל וחקטל: ובפסוק "למען ירבו ימיכם", דבור "כבוד את אביך"; ובפסוק "ולא תתורו וגו'" ואתרי עיניכם, דבור "לא תנאף"; ובפסוק "למען תזכרו" וגו', דבור "וכו' את יום השבת", שהוא שקבל כל התורה; ובפסוק "אני ה' אלהיכם", דבור "לא תענה ברעך עד שקר". על פן צריך האדם להתכוון בהם בעת אמירת קריאת שמע, כדי שלא יבוא לעבר על אחת מהן: (ג) באימה ויראה. ונראה (ב) דאימה ויראה זו היא באופן זה, שכן בשעה שהוא קורא את שמע לקבל עליו על מלכות שמים, להיות נהרג על קדוש השם המיוחד, דהוה: "בכל נפשך"²², אפלו נוטל את נפשו, ועל זה אמר הכתוב "כי עליך הרגנו כל היום", כי אז בכונה זו וקראנה באימה ויראה ורתת וזיע: (ד) ברתת וזיע. כתב הטור בשם רב עמרם: לשונה איניש לקריאת שמע בכל זמן דקרי לה כפרושגמא חדשה [הוא כתב צווי התקף על בני מדינתו], ויחשב בלבו: אלו מלך פשו ודם

שער הציור

(ט) כפ"י משנה: (י) מגן אברהם: (ב) הגר"א: (ג) ב"ח:

מילואים

הלכות קריאת שמע סימן נח

המשך מעמוד קודם

[ביה"ל ד"ה משיראה]

שמועין אין להתפלל לקבלת קדם הגניז¹⁰.

10 ולקמן (סי' פט ס"א ד"ה יצא) כתב שאחרי הזמן שיכיר את חבריו בריחוק ארבע אמות, אפשר שאין למחות ביד הנהגים להקל, אך לכתחילה יש להזהר אפילו בשעת הרחק שלא להתפלל תפילת שמונה עשרה קודם הנץ.

[ביה"ל ד"ה ומצוה מן המבחר]

דְּהַזְהִירִים לְקִרְוֹת קְנִיבְסִי, טָסָר לְקִרְוֹת וּלְהַפְלֵל בִּיחִידִי אִם אֵין לָקֵם מִגְּנִיז¹¹.
11 ובמה שנקט 'הזהירים לקרות כותיקין', כתבו הגר"ש אלישיב (קובץ תשובות ח"א סי' טו, וספר הזכרון שיח תפלה עמי תקעא) והגר"ח קניבסקי (ספר נקיות וכבוד בתפלה תשובה קנח) שלא דוקא אם מתפללים כותיקין בקביעות, אלא אפילו אם רוצים להתפלל פעם אחת בהנץ כדי לעשות את המצוה כתיקונה, רשאים להתפלל ביחידות, ואין כוונת הביה"ל דוקא כשמתפללים בקביעות, אלא נקט את המקרה הרגיל, אמנם למעשה בקובץ תשובות (שם) לא הכריע דבר עיין שם. ודעת הגר"ש אויערבך (תפילה כהלכתה פ"ג הע' לה) שדווקא זה נהג דוקא במי שרגיל בכך, שנחשב קצת שקיבל עליו בדרך, ולפי זה כתב שהנהג בקביעות כל ערב ראש חודש להתפלל כותיקין, יכול להתפלל ביחידות כשאין לו מנין.

והמתפלל עם הציבור ורואה שהם מאחרים את זמן הנץ, דעת הגר"ש אלישיב (תפילה כהלכתה שם הע' לו) שאין לו להקדים תפילתו לפני הציבור, רק יראה לומר קריאת שמע לפני הנץ, וימתין לציבור ולא יצא חוץ לבית הכנסת כדי להתפלל עם הנץ, מפני שעיקר התפילה כותיקין היא אמירת קריאת שמע לפני הנץ החמה, מאידך, דעת הגר"ש אויערבך (תפילה כהלכתה שם) שיצא מבית הכנסת ויתפלל בנץ [אך לא בבית הכנסת].

והזהירים להתפלל ביחידות כותיקין, דעת הגר"ש שיינברג (תפילה כהלכתה, תשובות שבסוף הספר אות ח) שכיון שמוותרים לעשות כן, אין עליהם חיוב לשמוע אחר כך דבר שבקדושה, אך משום הידור טוב שישמעו.

סלנטר שצריך שיהיה תנאי כפול, וכן שיהיה ידן קודם ללאר, מאידך, בשו"ת שלמות חיים (סי' נט) כתב שאין צריך כאן את כל משפטי התנאים, וכן הורה החו"א (הגר"ח קניבסקי בשמו, בספר ארחות רבנו ח"ג עמי' רה, ובדרך אמונה תרומות פ"ד הי"ח בביה"ל ד"ה התורם ודעת נוטה קריאת שמע הע' 14), על פי מה שכתב הרמב"ן (ב"ב קכו, ב) שבדבר שאינו בין אדם לחבירו אין צורך להתנות כמשפטי התנאים, והוסיף הגר"ח קניבסקי, שלפני שיאמר את התנאי יאמר שאם תנאי זה שייך ל'ברירה' קורא עכשיו קריאת שמע בלי תנאי, ועוד הוסיף בשם החו"א, שיתכן שאפשר להתנות פעם אחת לכל ימי חייו שבכל פעם שיקרא קריאת שמע לפני התפילה, יהיה על דעת תנאי זה.

וכן כשרואה שהשעה קרובה לטוף זמן קריאת שמע לדעת המג"א, הורה הגר"ש אויערבך (הליכות שלמה תפלה פ"ו סי"ב) שיתנה שאם הזמן כהמג"א יוצא בקריאה שקודם התפילה, ואם לאו יצא בקריאת שמע שבתפילה וכדעת הגר"א. מאידך, דעת הגר"י קרליץ (חוט שני יום טוב וחול המועד קובץ ענינים אות ג) שאין נוהגים לעשות תנאי זה ויקרא בלי להתנות.

[משנ"ב ס"ק ז]

היא השעה שהתקפה מתחלת לזרח בראשי הקורים⁹.

9 וקביעת זמן נץ החמה, כתב הארחות רבנו (ח"א אות קסג) שהחזו"א והגר"י קניבסקי התפללו על פי זמן הנץ שמופיע בלוח אי"י להרי"מ טקוצ'נסקי, ולא עם הנץ הנראה. [אלא שהוסיפו כמה דקות להתאימו לאופק של בני ברק (מנהגי בית הכנסת לדרמן פרק שני ס"ד והע' ט)].
עוד הביא שם, שהחזו"א אמר שלא ידקדקו בדקדוק גמור על פי השעון לזמן הנץ ולפי זה יקצרו או יאריכו את הברכה שלפני שמונה עשרה, כי העיקר הוא שיהיה בערך עם הנץ. והוסיף החזו"א, שאם יתפללו על פי השעון, יש לחוש שהוא בכלל יאל תעשה תפילתך קבע'. והגר"ח קניבסקי (ספר נקיות וכבוד בתפלה תשובה קנח) כתב שהחזו"א היה מסופק אם זמן הנץ הוא הנץ הנראה או המישורי, ומה שאמר בבית הכנסת שלו להתפלל לפי מה שכתוב בלוח של הרי"מ טקוצ'נסקי, לא היה זה משום שהכריע שכן הוא הזמן, אלא שסבר שדקה קודם הנץ או דקה לאחר מכן נקראת גם כן תפילת וותיקין.

הלכות קריאת שמע סימן ס

המשך מעמוד 186

חוץ לסוכה, וכן לענין כוונה במצות קידוש, כתב (בהערות למלואים שם הע' 7) שאם קידש ללא כוונה, אם נאמר שנחשב שלא עשה כלום הרי לא קיים מצות קידוש, ונמצא שעושה איסור בכל אכילותיו כאוכל לפני קידוש.

[ביה"ל שם]

וְעֵצָה הַיְעוּצָה, לַעֲשׂוֹת כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַשְּׁעָרֵי־אֶפְרַיִם, הַבֹּאֵי אֶת דְּרָבָיו לְעֵיל בְּסִיקָן י"ד סְעִיף ג' בְּבִאור הַלְבָבָה¹³.

13 שם (ד"ה שאולה) כתב שיותר טוב שיקח טלית שאולה. ולגבי ספירת העומר כשאמר מספר אותו יום ולא התכוון למצוה, כתב לקמן (סי' תפט ס"ק כב) שכשחזור לספור לא יברך, כי חוששים לענין ברכה לשיטות שאין צריך כוונה.

שהלובש בגד של ארבע כנפות בלא ציצית בשבת אינו מבטל מצות עשה יתכן שמוותר גם כאן, כיון שלא מוטל עליו חיוב הטלת ציצית. ומסיק שכיון שדרכו ללבוש מלבוש זה תמיד, מותר לכוון לשם מצוה, והרי הוא כמי שעושה מצוה רק במחשבה שאין בכך פגיעה בכבוד המת. ומטעם זה העיר (שו"ת מנחת שלמה שם סי' א ד"ה וכמו כן, והליכות שלמה תפלה מלואים סי' א) לענין הישן בלילה עם הציצית, שמיד כשעלה עמוד השחר והגיע זמן ציצית אם לא נזכר לכוון מיד לשם מצות ציצית, יעבור בכל רגע על מצות עשה של ציצית [והקובץ שעורים (כתובות אות רג) הסתפק בעצם הדין, האם כשלא כיוון למצות ציצית נחשב שביטל מצות עשה]. עוד הסתפק שם, שלפי זה היושב בסוכה ללא כוונה למצוה, לכאורה יש לומר שנחשב כאוכל